

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zadania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (bez OPS-ów i DPS-ów)

Dr hab. Ryszard Szarfenberg
Instytut Polityki Społecznej
r.szarfenberg@uw.edu.pl

Strona przedmiotu
rszarf.ips.uw.edu.pl/zadaniajops/

Co nas czeka?

- Program spotkań według rodzajów JOPS wymienionych w ups, bez OPS-ów i DPS-ów
  1. regionalny ośrodek polityki społecznej,
  2. powiatowe centrum pomocy rodzinie,
  3. placówka specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego,
  4. placówka opiekuńczo-wychowawcza,
  5. ośrodek adopcyjno-opiekuńczy,
  6. ośrodek wsparcia,
  7. ośrodek interwencji kryzysowej.

Podstawa zaliczenia na ocenę

- Raport o realizacji zadań wybranych JOPS
  - Jednoosobowy – konkretna JOPS: opisanie zadań, ich wykonania, oraz porównanie i ocena
  - Dwuosobowy – dwie konkretne JOPS tego samego typu: opisanie zadań, ich wykonania, oraz porównanie i ocena dla każdej JOPS osobno i pomiędzy nimi
- Prezentacja na zajęciach
  - Dwuosobowa - porównawcza ocena realizacji zadań dwóch wybranych JOPS

Zaliczenie na ocenę

- Ocena z przedmiotu =
  - Ocena raportu
  - ALBO
  - Ocena prezentacji na zajęciach
- Szczegółowe informacje, terminy i wymogi
rszarf.ips.uw.edu.pl/zadaniajops/

Założenia ogólne i skróty

- Zadania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej przedstawione zostaną głównie na podstawie ustawy o pomocy społecznej ale też innych ustaw
- Jednostka organizacyjna pomocy społecznej - JOPS
- Ustawa o pomocy społecznej - ups

Pojęcie i charakterystyka zadania

- Zadanie – coś co ma być zrobione, coś do wykonania
- Ogólna charakterystyka zadania
  - Co ma być wykonane – przedmiot zadania
  - Kto ma to zrobić – podmiot zadania
  - Jak ma to zrobić – sposób, metoda wykonania zadania
  - Za pomocą czego ma to zrobić – środki, narzędzia
  - Gdzie ma to zrobić – miejsce wykonania zadania
  - Dlaczego ma to wykonać – uzasadnienie zadania
  - Dlaczego ma to wykonać w określony sposób – uzasadnienie sposobu, metody wykonania

Zadania

- Rzadko mamy jedno zadanie, częściej jest ich wiele
- W przypadku wielu zadań możemy zadać dodatkowe pytania
  - Czy zadania da się podzielić na grupy/kategorie zadań?
  - Jakie są związki między poszczególnymi zadaniami?
  - Czy i w jakiej kolejności zadania są wykonywane?
  - Czy wykonanie jednych zadań nie przeszkadza w wykonaniu innych zadań?
  - Czy wszystkie zadania ma wykonywać ten sam podmiot (człowiek, organizacja), czy wiele podmiotów (ludzi, organizacji)?

Zadania w ujęciu projektowym i ewaluacyjnym

1. Mamy coś do wykonania – zadanie
2. Wykonanie wymaga zasobów ludzkich oraz innych
3. Jeżeli nie mamy wystarczających zasobów musimy je uzyskać
4. Gdy mamy wystarczające zasoby przystępujemy do wykonania zadania
5. Kończy się etap lub całe wykonanie
6. Porównujemy to, co miało być zrobione (zadanie do wykonania) z tym co zrobiono (zadanie wykonane) i oceniamy jakość wykonania zadania

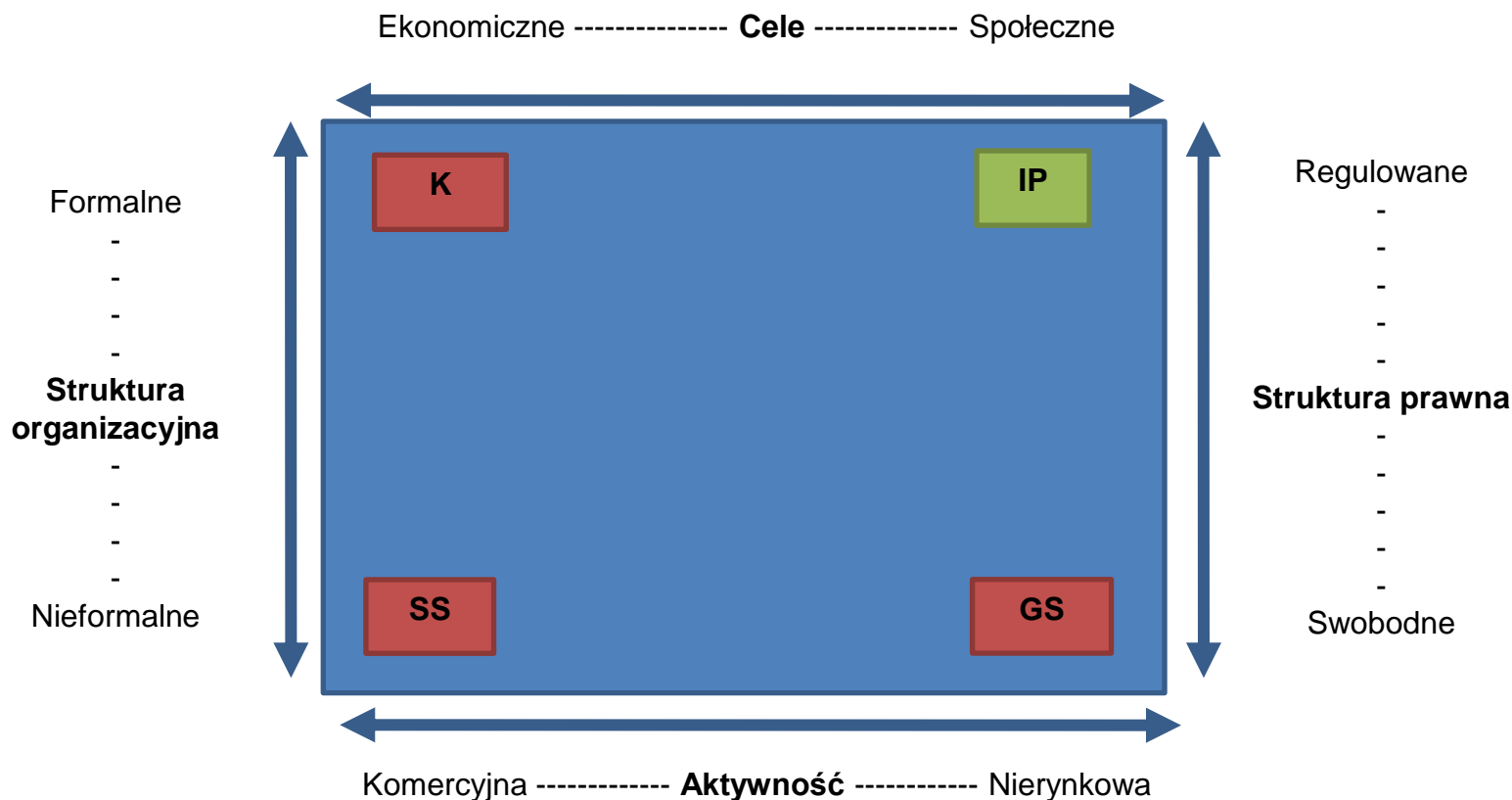
Podmiot zadania

- Możliwości wykonywania zadań
  - Zadanie wykonuje jeden podmiot
  - Zadanie wykonuje wiele podmiotów
    - Bez organizacji
    - W ramach jednej organizacji
    - Przez wiele organizacji
- Ważne rodzaje podmiotów zadań (zależne też od charakteru zadań)
  - Podmioty publiczne
    - Rządowe
    - Samorządowe
  - Podmioty niepubliczne
    - Działające w innych celach niż prywatny zysk
    - Działające w celu wypracowania zysku i podzielenia go między właścicieli

Przedmiot i podmiot zadań publicznych

- Przedmiot zadania (co ma być wykonywane) został określony w obowiązującym akcie prawnym
- Podmiot zadania ma charakter publiczny
  - Regulowany
  - Cele społeczne a nie ekonomiczne
  - Formalna struktura organizacyjna
  - Działalność nierynkowa

Rodzaje podmiotów spraw/zadań

K – korporacje (np. spółki), IP – instytucje publiczne (typowe podmioty zadań publicznych), SS – szara strefa, GS – grupy samopomocowe

Uproszczony schemat za W.A. Ninacsem *A Review of the Theory and Practice of Social Economy*, 2002, s. 7, http://www.srdc.org/uploads/Social_Economy.pdf

Zadania publiczne a podmioty publiczne i niepubliczne

- Zadanie ma charakter publiczny, np. określono je w ustawie o samorządzie gminnym jako zadanie gminy
  - Może być wykonywane przez powołaną do tego jednostkę organizacyjną gminy (podmiot publiczny)
  - Może być wykonywane na podstawie umowy upoważnionego organu gminy z podmiotem niepublicznym (organizacją społeczną, firmą prywatną)

Zadania publiczne a standardy

- Standard zadania jest to wymóg lub zestaw wymogów dotyczących zadania (co powinno być jego przedmiotem, kto powinien być jego podmiotem, jak jego podmiot powinien je wykonywać itd.)
- Przykład: wśród obowiązkowych zadań własnych gminy z zakresu pomocy społecznej jest praca socjalna. Standard pracy socjalnej to zestaw wymogów dotyczących pracy socjalnej (kto powinien ją wykonywać, jak powinna być wykonywana itd.)

Zadania publiczne w ustawach samorządowych - gmina

- Do zakresu działania gminy należą wszystkie **sprawy publiczne** o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów
  - Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do **zadań własnych** gminy (w szczególności **zadania własne obejmują sprawy...**)
  - Ustawy określają, które zadania własne gminy mają charakter obowiązkowy
  - Ustawy mogą nakładać na gminę obowiązek wykonywania **zadań zleconych** z zakresu administracji rządowej
  - Gmina może wykonywać zadania z zakresu administracji rządowej, powiatu czy województwa również na podstawie porozumienia
  - W celu wykonywania zadań gmina może tworzyć **jednostki organizacyjne**, a także zawierać **umowy z innymi podmiotami**, w tym z organizacjami pozarządowymi

Zadania publiczne w ustawach samorządowych

– powiat

- Powiat wykonuje określone ustawami **zadania publiczne** o charakterze ponadgminnym
  - Ustawy mogą określać inne zadania powiatu.
  - Ustawy mogą określać **niektóre sprawy** należące do zakresu działania powiatu **jako zadania z zakresu administracji rządowej**, wykonywane przez powiat
  - Zadania powiatu nie mogą naruszać zakresu działania gmin
  - Możliwość porozumień w sprawie m.in. wykonywania zadań publicznych z zakresu administracji rządowej
  - **W celu wykonywania zadań powiat może tworzyć jednostki organizacyjne i zawierać umowy z innymi podmiotami**

Zadania w ustawach samorządowych – województwo samorządowe

- Do zakresu działania samorządu województwa należy wykonywanie **zadań publicznych** o charakterze wojewódzkim, nie zastrzeżonych ustawami na rzecz organów administracji rządowej
  - Do zakresu działania samorządu województwa należy wykonywanie **zadań publicznych o charakterze wojewódzkim**, nie zastrzeżonych ustawami na rzecz organów administracji rządowej
  - wykonuje określone ustawami zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność
  - **W celu wykonywania zadań województwo tworzy wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne oraz może zawierać umowy z innymi podmiotami**

Pomoc społeczna w ups

- Instytucja polityki społecznej państwa mająca na celu
  - umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości
  - wspieranie osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka
  - zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym (których osoby i rodziny nie są w stanie pokonać samodzielnie)
    - życiowe usamodzielnienie osób i rodzin
    - integracja osób i rodzin ze środowiskiem

Główne pojęcia i zagadnienia pomocy społecznej w ups

Ogólne

- Trudne sytuacje życiowe (TSŻ)
- Własne uprawnienia, zasoby, możliwości
- Przewyciężanie TSŻ (samodzielne, wspierane)
- Niezbędne potrzeby (NP)
- Warunki życia odpowiadające godności człowieka
- Własne wysiłki zmierzające do zaspokojenia NP
- Życiowe usamodzielnienie osób i rodzin
- Integracja osób i rodzin ze środowiskiem

Dotyczące ściśle tego co ma realizować pomoc społeczna

- Umożliwianie przewyciężania TSŻ
- Wspieranie w wysiłkach zaspokajania NP
- Umożliwianie życia odpowiadającego godności
- Zapobieganie TSŻ

Pomoc społeczna w ups – zagadnienia ogólne cd.

- Pomoc społeczna polega w szczególności na
  1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
  2. pracy socjalnej;
  3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
  4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
  5. realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych;
  6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Rodzaje zadań pomocy społecznej w ups

1. własne gminy o charakterze obowiązkowym,
2. własne gminy,
3. zlecone z zakresu administracji rządowej realizowane przez gminę,
4. własne powiatu,
5. z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat,
6. samorządu województwa,
7. wojewody,
8. ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Zadania własne gminy obowiązkowe

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych....;
- przygotowanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej;
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych; ...zasiłków celowych; .... zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego; .... na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym...; ...zasiłków stałych;
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki...;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;

Zadania własne gminy obowiązkowe cd.

- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
- dożywianie dzieci;
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie...;
- utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Zadania własne gminy

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej w gminie

- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłęską żywiołową lub ekologiczną;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom....
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Zadania własne powiatu

- opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych....;
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka...;
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży... a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie;
- pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu;

Zadania własne powiatu cd.

- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego...;
- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży....;
- pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mającym trudności w integracji ze środowiskiem;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

Zadania własne powiatu cd.

- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- przygotowanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej;
- utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Zadania z zakresu administracji rządowej w powiecie

- pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne ...;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- udzielanie cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a, pomocy w zakresie interwencji kryzysowej;
- finansowanie pobytu w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz w rodzinach zastępczych dzieciom cudzoziemców niewymienionych w art. 5;
- realizacja zadań z dziedziny przysposobienia międzynarodowego dzieci, w tym zlecanie realizacji tych zadań podmiotom prowadzącym niepubliczne ośrodki adopcyjno-opiekuńcze wyznaczone przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Zadania województwa samorządowego

- opracowanie, aktualizowanie i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej.... – po konsultacji z powiatami;
- organizowanie kształcenia, w tym prowadzenie publicznych szkół służb społecznych oraz szkolenia zawodowego kadr pomocy społecznej;
- rozpoznawanie przyczyn ubóstwa oraz opracowywanie regionalnych pro-programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczania tego zjawiska;
- inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej;
- organizowanie i prowadzenie regionalnych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- prowadzenie banku danych o wolnych miejscach w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie województwa;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- przygotowanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej na podstawie ocen sporządzonych przez gminy i powiaty z terenu województwa;
- utworzenie i utrzymanie regionalnego ośrodka polityki społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Zadania administracji rządowej - pominięte

- Ze względu na to, że jednostki organizacyjne pomocy społecznej wyliczone w ups nie obejmują jednostek organizacyjnych administracji rządowej pomijam zadania pomocy społecznej, które ma realizować wojewoda i minister do spraw zabezpieczenia społecznego.

JOPS wyróżnione w ups

- Zadania pomocy społecznej w gminach wykonują jednostki organizacyjne – **ośrodki pomocy społecznej**
- Zadania pomocy społecznej w powiatach wykonują jednostki organizacyjne – **powiatowe centra pomocy rodzinie** (szczególny przypadek w miastach na prawach powiatu MOPS lub MOPR)
- Zadania pomocy społecznej w województwach samorządowych wykonują jednostki organizacyjne – **regionalne ośrodki polityki społecznej**

JOPS bardziej złożone

- Placówki opiekuńczo-wychowawcze
  - wsparcia dziennego
    - opiekuńcze, prowadzone w formie kół zainteresowań, świetlic, klubów, ognisk wychowawczych
    - specjalistyczne (program psychokorekcyjny lub psychoprophylaktyczny, w tym terapia pedagogiczna, psychologiczna, rehabilitacja, resocjalizacja)
  - całodobowe
    - interwencyjne;
    - rodzinne;
    - socjalizacyjne.

JOPS bardziej złożone cd.

- Ośrodek wsparcia – może być to:
  - ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, są to wg ups:
    - środowiskowy dom samopomocy lub
    - klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi
  - dzienny dom pomocy,
  - dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
  - schronisko i dom dla bezdomnych
  - klub samopomocy

JOPS a ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

- Jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, są to „jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
  - placówki wsparcia dziennego,
  - organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej,
  - placówki opiekuńczo-wychowawcze,
  - regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
  - interwencyjne ośrodki preadopcyjne,
  - ośrodki adopcyjne,
  - Inne - podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Co zmienia ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej?

- JOPS-ami w sensie ustawy o pomocy społecznej przestaną być
  - Placówki opiekuńczo-wychowawcze
  - Ośrodki adopcyjno-opiekuńcze
- Powstają nowe jednostki organizacyjne, ale poza ustawą o pomocy społecznej, np.
  - regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne
  - organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej
  - interwencyjne ośrodki preadopcyjne